

de „Diätetik”, krijgt hier ook haar beurt. Daarna gaat hij over tot de directe interne therapie, waarbij de middelen besproken worden die een directen invloed op het huidlijden hebben, zooals bijv. arsenicum bij lichen ruber planus, pityriasis rubra pilaris en psoriasis.

In het tweede deeltje begint JESSNER met een uiteenzetting over de chemische samenstelling, de bereidingswijze en de physiologische werking der zeep, waarna de beteekenis der zeep als cosmeticum, als geneesmiddel, en als vehiculum voor andere geneesmiddelen wordt besproken. Hij zet uiteen onder welke omstandigheden zoowel door te veel als te weinig aanwending van zeep kosmetisch kan geschaad worden.

Therapeutisch werkt de zeep als ontvettingsmiddel bij alle toestanden die met vettige hypersecretie der huid gepaard gaan, en als keratolyticum waar een overmatig dikke hoornlaag aanwezig is, terwijl zij verder zoowel door directe werking als door afstooting van de bovenste lagen der epidermis antiparasitairen invloed uitoefent.

In het hoofdstuk over de zeep als vehikel voor geneesmiddelen, worden de door UNNA in de dermatotherapie ingevoerde medicamenteuze zeepen behandeld. Zoowel in dit als de overige hoofdstukken worden de dermatosen besproken bij welke deze speciale therapie geïndiceerd is, waardoor het nut van deze voordrachten voor den practischen arts nog meer in het oog springt.

Dr. M. S. GUTTELING.

C O R R E S P O N D E N T I E.

Naar aanleiding der boek aankondiging van SCHUELLER in ons vorig nummer ontving de Redactie de beide onderstaande mededeelingen:

Naar aanleiding van de boekbeoordeling door G. C. J. VOSMAER over M. SCHUELLER, Die Parasiten im Krebs und Sarkom des Menschen, zou ik gaarne het door den geachten referent geuite vermoeden nader willen bevestigen door een mededeeling over hetzelfde boek door HAUSER in de *Münch. med. Wochenschr.* n°. 31. HAUSER mocht origineele praeparaten zien van z. g. maligne tumoren verwekt door enting met den parasiet. HAUSER moet tot zijn leedwezen erkennen, dat in de praeparaten „nichts, gar nichts enthalten ist was auch „nur entfernt an ein Carcinom oder Sarkom erinnerte”. Ook geen der personen, aan wie HAUSER de praeparaten voorlegde, kon er meer in zien dan een ontstekingachtige nieuwvorming met kleincellige infiltratie, enz. De z. g. parasieten waren steeds op het praeparaat gestrooid, nooit in het weefsel besloten, en deden dadelijk aan verontreinigingen denken. HAUSER, Prof. SOLEREDER en anderen herkenden in de parasieten z. g. steencellen, zooals die uit de zwarte gedeelten van elke *flesschenkurk* steeds gemakkelijk uit te schrapen zijn. HAUSER vond, dat deze kurkcellen in absoluut niets van de parasieten te onderscheiden zijn.

Een der assistenten van HAUSER vond in het urinesediment van een lijder aan carcinoom van de blaas de parasieten van SCHUELLER. De urineflesch was met een *kurk* gesloten naar het instituut gezonden.

Met het oog op de belangstelling, die de vraag naar de aetiologie van de maligne tumoren verwekt, leek mij de mededeeling van bovenstaande onderzoekingen van nut.

VAN DER HEIDE.

In microscopische praeparaten, die hij van stukjes carcinomateus en sarcomateus weefsel gemaakt had, vond SCHUELLER tamelijk groote, goud-bruine glinsterende kogels met korrelig protoplasma en een heldere membraan, waarin poriën; deze lichaampjes vond hij meestal in groepen bij elkaar en soms in een netwerk van fijne draden liggen. Verder vond hij in die praeparaten ronde, kleine, gepigmenteerde lichaampjes, omgeven door een fijne membraan. Daar hij deze lichaampjes bijna constant in die praeparaten en ook in voedingsbodems, waarop hij stukjes carcinomateus en sarcomateus weefsel geënt had, vond, houdt hij ze voor dierlijke parasieten, die carcinoom en sarcoom zouden doen ontstaan. Volgens hem zijn de grootere lichaampjes, die hij groote kapsels noemt, volwassen kankerparasieten en de kleine, jonge vormen.

VÖLCKER (*Deutsche medicinische Wochenschrift*, 1901, n°. 30) maakte op dezelfde wijze, als SCHUELLER gedaan had, microscopische praeparaten van stukjes carcinomateus en sarcomateus weefsel en eveneens van voedingsbodems, waarop hij stukjes van dit weefsel geënt had. Hij kon evenwel in geen zijner aldus gemaakte praeparaten de kankerparasieten van SCHUELLER vinden. Hij deed hierna een druppel bergamotolie, die aan een oude kurk hing van een fleschje bergamotolie, dat in langen tijd niet gebruikt was, op een objectglaasje en vond hierin met het microscoop dezelfde lichaampjes, als die, welke SCHUELLER groote kapsels had genoemd. Deze bleken denzelfden vorm en dezelfde chemische reacties te hebben als kurkcellen, zoodat het voor de hand ligt, aan te nemen, dat de zoogenaamde kankerparasieten van SCHUELLER, meer speciaal de groote kapsels, niets anders waren dan kurkcellen, die SCHUELLER steeds in zijn praeparaten vond, omdat hij deze maakte met aetherische oliën, die door stukjes kurk waren verontreinigd.

D. B. BOKE.

INGEZONDEN.

Groningen, 2 Sept. 1901.

Waarde Gérant!

In het vorig nummer is door den Heer BURGER zeer juist in het licht gesteld, dat stemming over de eindconclusies in zake attesten van medici tot geen zuivere uitkomst kan leiden. De conclusies zijn daarvoor onvoldoende; konden wij echter door ze aan te nemen, de quaestie, die reeds zooveel Alge-